

Değişen Dünyada Değişen Özbekistan

Erkan AVCI

İslam Karimov Dönemi Özbekistan'ı

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan eden Özbekistan'ın başında o gün İslam Karimov vardı. Komünist Parti'nin kadrolarından olan Karimov, o tarihten itibaren komünizm gömleğini çıkarmış ve yeni bağımsız olmuş ülkesinde Özbek kimliğini inşa etme sürecine girişmiştir. Bu süreçte Özbek dilinin, kültürünün, milli kimliğinin gelişmesinde önemli yol kat edilmiştir. Sovyetler Birliği döneminde sayıları gittikçe azalan Özbek okullarının sayıları artmış, dini ve milli bayramlar kutlanmaya başlamış, birçok kültürel ritüelin, dini vecibelerin yerine getirilmesinin yolu açılmış ve bu anlamda Özbek halkı Sovyetlerin baskısından kurtulmuştur. Öte yanda Özbekistan, bu dönem içerisinde Orta Asya'nın en büyük askeri gücü olmuştur. Bunda Özbekistan'ın bölgedeki Taliban ve El-Kaide ile bağlantılı Özbekistan İslami Hareketi gibi radikal İslami terör örgütlerini tehdit olarak algılaması ve bunlara karşı askeri tedbirler alması etkili olmuştur.¹

Ancak Karimov aynı performansı siyaset, adalet sistemi, bürokrasi ve ekonomide gösterememiştir. Siyaset açısından bakıldığında Karimov,

muhaliflere göz açtırmayan bir pozisyona sahipti. Örneğin ERK Partisi lideri Muhammed Salih ile girdiği seçimden zaferle ayrılmasına rağmen Karimov, Salih'i ülke dışına sürgün ettirmiştir.² Öte yandan Karimov, kendisine karşı görüş bildiren, faaliyet yürüten kim varsa Özbekistan İstihbarat Teşkilatı SNB aracılığıyla tespit edip hapse atmıştır. 25 yılda Özbek hapishaneleri muhalif düşünce suçlularıyla dolmuştur. Yapılan başkanlık seçimlerinde Karimov'un belirlediği zayıf sözde adaylar propaganda yürütmeden seçimlere girmiş ve Karimov her seçimde yüzde 90'lara varan oylarla tekrar tekrar seçilmiştir.³ Muhalifler için ise dünya çapında bir istihbarat ağı oluşturulmuş, yurtdışında yaşayan Özbekler, muhalif olma endişesiyle takip ettirilmiştir. Bundan dolayı Türkiye'deki Özbek dostlarımız

² Kader Özlem, "Karimov Yönetiminde Özbekistan'ın İç ve Dış Politikasının Analizi (1991-2012)" *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Haziran 2013 Cilt: 4 Sayı:2 s.36

³ Gülşen Aydın, "Authoritarianism Versus Democracy in Uzbekistan: Domestic and International Factors", Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004, s.43

¹Cesurhan Taş, "İslam Karimov dönemi ve sonrasında Özbekistan" <http://sahipkiran.org/2016/10/10/ozbekistan/> E.T. 02.02.2018

bizimle politika konuşmaktan çekinmekteydi. Zira SNB tarafından izlenme korkuları vardı. Karimov 2016 yılında bu korkuları daha da artıracak bir kanun çıkardı. Buna göre yurtdışında 5 yıldan fazla yaşayan Özbeklerin ülkeye gelmemesi halinde vatandaşlıktan çıkarılacaktı.⁴ Bu kanun bile durumun ne kadar vahim olduğunu göstermektedir.

2005 yılında yaşanan Andijan olaylarından sonra Karimov yönetimi siyaseten ve toplumsal olarak bir dizi katı tedbirler almıştır. Bu tedbirler daha çok dini konulardaydı. Zira Andijan olaylarını başlatan Ekremiler adında işadamlarının başını çektiği radikal İslami terörist olduğu iddia edilen bir grubun yargılanmasına karşı halkın yaptığı protesto gösterileriydi. Bu olaylarda devlet güçleri sivil halkın üzerine silahlarla ateş açmıştır.⁵ Neticede Özbekistan yönetiminin bildirdiği rakamlara göre 187 kişi⁶, Özbekistan Ulusal Güvenlik Kuvvetleri'nden firar eden bir görevli ise ölü sayısının 4500 olduğunu iddia etmiştir.⁷ Bu olaylar bağımsız Özbekistan'daki en kanlı olaylardır. Türkiye dâhil birçok ülke insan haklarını ihlal ettiği için Karimov'u kınamıştır. Ancak Karimov'un bu kınamaya cevabı ülkede kapsamlı katı tedbirler alma şeklinde olmuştur. Bu tedbirler kapsamında 18 yaşından küçüklerin, kadınların camiye girmesi ve Kur'an

öğrenmesi, toplu şekilde Kur'an okumak ve mevlit yapmak, kız öğrencilerin başörtüsü ile üniversitelere girmesi, dini eğitim veren okullar, erkeklerin sarık, cüppe ve şalvar giymesi, gençlerin sakal uzatması yasaklanmıştır.⁸ Ayrıca Ramazan ayında toplu iftarların ve öğrencilere camide teravih namazı kılmanın yasaklandığı Özbekistan'da doğum evlerinde görev alanların başörtüsü yasağı gelmiştir. Daha önce de farklı şehirlerde semt pazarlarında satıcılara başörtüsü yasağı uygulanmıştır.⁹

“2005 yılında yaşanan Andijan olaylarından sonra Karimov yönetimi siyaseten ve toplumsal olarak bir dizi katı tedbirler almıştır. Bu tedbirler daha çok dini konulardaydı.”

Bürokrasi konusunu ele alacak olursak Özbekistan'da bu dönemde yozlaşmışlığın ve hantal bürokrasinin olduğunu görürüz. Rüşvet ve iltimas had safhadadır. Polis teşkilatından tutun hastanelere kadar bu dönem içerisinde rüşvet gayet normal durum olmuştur. O dönemde Özbekistan'a giden birçok turist ve işadamlarının izlenimlerinde bunu görebiliriz. Kaldı ki rejimden ve ekonomik zorluklardan dolayı yurtdışına kaçmış olan Özbeklerden de bunu duymak normalleşmiştir. Öte yandan 2016'da iki kez biz zat yaptığımız Özbekistan seyahatinde de buna birçok defa tanıklık etmiştik. Öte yanda Özbek bürokrasisi oldukça yavaş işlemektedir. Bir belgenin hazırlanabilmesi aylar sürebilmekteydi. Ancak rüşvet karşılığında birkaç gün içinde de halledilebilmekteydi.

4 “Özbekistan yurtdışındaki vatandaşlarına el attı” <http://www.dunyabulteni.net/haberler/364649/ozbekistan-yurtdisindaki-vatandaslarina-el-atti> E.T. 02.02.2018

5 “Preliminary Findings on the events in Andijan” <http://www.osce.org/odihr/15653?download=true> E.T. 02.02.2018

6 “Burying the Truth: Uzbekistan Rewrites the Story of the Andijan Massacre”, Human Rights Watch Report, Sept. 2005 Vol.17, No. 6 (D) <https://www.hrw.org/report/2005/09/18/burying-truth/uzbekistan-rewrites-story-andijan-massacre> E.T. 02.02.2018

7 Dilya Usmanova, “Andijan: A Policeman's Account” Institute for War & Peace Reporting <https://iwpr.net/global-voices/andijan-policemans-account-0> E.T. 02.02.2018

8 “Uzbekistan 2016: International Religious Freedom Report” <https://www.state.gov/documents/organization/269192.pdf> E.T. 02.02.2018

9 “Özbekistan'da İslam'a yasak üstüne yasak” <https://www.sabah.com.tr/dunya/2015/09/26/ozbekistanda-islama-yasak-ustune-yasak> E.T. 02.02.2018

Bürokrasi ile ilgili olarak bir başka bozuk nokta da dünyada eşine sadece Kuzey Kore’de rastlanan yurtdışına çıkış vizesidir. Özbekler, Sovyet ardılı cumhuriyetler dışında tüm ülkelere gitmek için önce kendi devletinden vize alıp sonra da gideceği ülkenin vizesini almaktadır. Buna Özbekler “Avir” demektedir. Bir de “Ariza” belgesi vardır. Bu belge olmadan 35 yaşına kadar hiçbir Özbek kadını yurtdışına çıkamamaktadır. Bu, anne veya babanın kızının yurtdışına gidebilmesi için yazıp yetkili makamlara verdiği bir tür rıza belgesidir. Bununla amaçlanan, iddia edildiğine göre bekâr Özbek kızlarını korumaktır. Devletin, Özbek kızları ailesinden izin almadan yurtdışına gidip kadın ticareti yapan şebekelelerin eline düşmesini diye aldığı tedbirdir. Ancak erkekler için böyle bir belge istenmemektedir. Bu da kanunlar önünde kadın erkek eşitsizliğine sebep olmaktadır. Birey olarak kadının kendi hayatı hakkında alacağı kararlar kısıtlanmaktadır.

Ekonomi alanında da Karimov yönetimi ilerleme kaydedememiştir. Özbekistan 594 milyon varil petrol ve 1.84 trilyon metreküp doğalgaz rezervine sahiptir.¹⁰ Ayrıca 2100 ton altın rezervi ile dünyada 4. sıradadır.¹¹ Uranyumda da 2400 ton ile dünyada 7. sıradadır.¹² Ancak bu zengin doğal kaynaklara rağmen halkın refah seviyesi çok düşüktür. Bugün baktığımızda ülkede kişi başına düşen yıllık gelir 1960 dolar civarında olup gayrisafi yurtiçi hasılası 67 mil-

yar dolardır.¹³ 32 milyon nüfuslu Özbekistan’ın ekonomik performansı kendisiyle aynı zamanda bağımsızlık kazanmış 17 milyonluk Kazakistan’ın seviyesine ulaşamamıştır. Halkın refah seviyesi oldukça düşüktür. Asgari ücretin 21 dolar olduğu ülkeye¹⁴ yaptığımız ziyarette konuştuğumuz bir şirket elemanı 100 dolar, bir mühendis 220 dolar, öğretim görevlisi 250 dolar vs. civarında maaş aldığını söylemiştir.

Sosyal açıdan da Özbekistan pek parlak bir dönem yaşamamıştır. Örneğin Sovyetlerin pamuk ambarı konumunda olan ve bugün dünyada yıllık 800 bin ton pamuk üretimi ile 6. sırada¹⁵ olan Özbekistan’da üniversite öğrencileri pamuk üretiminde 3 ay çalışmak zorundadır. Karimov bu hususa milli mesele gözüyle bakmaktaydı. Öyle ki Özbekistan devlet armasında bile pamuk sembolü kullanılmıştır. Üniversitelerle ilgili bir diğer husus da paralı eğitimin olmasıdır. Her yıl yapılan üniversite sınavından alınan puanlara göre üniversitelere öğrenciler yıllık olarak yüksek meblağda ücret ödemektedir. Bu da üniversite tahsili yapmak isteyen birçok Özbek gencinin önünde önemli bir engeldir. Öte yandan sağlık sektörü de sıkıntılıydı. Hastanelerde yapılan tedavilerin çoğu, eczanelerde satılan ilaçların hepsi ücretliydi. Bölgede yaptığımız incelemeler neticesinde edindiğimiz izlenimlere göre ilaç parası bulamayan, hastane masraflarını karşılayamayan insanlar alternatif tıbbı yönelmiş ve otlardan şifa aramaktadır.

10 “Uzbekistan: Energy”, CIA the World Factbook <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html> E.T. 02.02.2018

11 “NordGold considers gold mining in Uzbekistan” <http://minexforum.com/en/nord-gold-considers-prospects-of-gold-mining-in-uzbekistan/> E.T. 02.02.2018

12 “World Uranium Mining Production” <http://www.world-nuclear.org/information-library/nuclear-fuel-cycle/mining-of-uranium/world-uranium-mining-production.aspx> E.T. 02.02.2018

13 “Uzbekistan - Economic Forecasts - 2018-2020 Outlook” <https://tradingeconomics.com/uzbekistan/forecast> E.T. 02.02.2018

14 “Минимальная зарплата в Узбекистане составила 21 доллар США” <https://centre1.com/uzbekistan/minimalnaya-zarplata-v-uzbekistane-sostavila-21-dollar-ssha/> E.T. 02.02.2018

15 “International Cotton Advisory Committee Report” 30 Ocak 2018 https://www.icac.org/cotton_info/publications/weekly_estimates/2018/ctw5.pdf E.T. 02.02.2018

Tüm bu şartlar sebebiyle Özbekistan dışı göç veren bir ülke olmuştur. 2 milyona yakın insan Rusya, Kazakistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye, Güney Kore, ABD gibi ülkelere özellikle iş bulmak için göç etmiştir.¹⁶ Ancak 2016 yılında Rusya'daki 2.8 milyonluk göçmen işçilerin 1 milyonu ülkesine geri dönmüştür.¹⁷ Bu sebeple yurtdışında büyük bir Özbek diasporası olmuştur ve bu diasporanın radikalleşmesinden çekinildiği için yurtdışındaki Özbekler Özbekistan Gizli Servisi SNB tarafından takip ettirilmiştir. Tüm bu sıkı tedbirler, yoksulluk, yolsuzluk ve yozlaşmışlık sistemi adeta kaderin bir cilvesi gibi 1 Eylül 2016'da duraklama evresine girmiştir. Zira İslam Karimov, Özbekistan'ın bağımsızlığının 25. yıldönümünde kalp krizi nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Ülkede ve dünyadaki Özbeklerde o gün derin bir sessizlik ve matem vardı. Derin sessizlik içinde olanlar kurtuluş umuduna kapılanlardı. Zira çeyrek asır boyunca süren bu Karimov rejimi onlar için bir zulüm sistemiydi. Bunun yanında matem içinde olan Özbek halkının büyük bir bölümü de vardı. Zira her şeye rağmen Karimov ülkenin güvenliğini sağlayan bir liderdi ve bu insanların "Bobomiz" yani "Babamız" dediği liderdi. Gerçekten de 1999 Karimov'a suikast girişimi, 2000 Fergana olayları ve 2005 Andijan olayları dışında bu çeyrek asırlık bağımsızlık döneminde ülke güvenliğini tehdit eden başka bir olay yaşanmamıştır. Dış politikada da Karimov büyük güçleri birbirine karşı kullanarak denge politikası sayesinde Özbekistan'ı önemli bir dış tehdide maruz bırakmamıştır. Bu yüzden ölümüne üzülen

16 Migration Data Portal https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_origin&t=2017&cm49=860
E. T. 02.02.2018

17 "Rusya'daki Özbek işçilerin sayısı 'bir milyon' azaldı" <http://www.dunyabulteni.net/haber/351887/rusyadaki-ozbek-iscilerin-sayisi-bir-milyon-azaldi>

milyonlarca insan vardı. Tam da o ay içerisinde Semerkant'a yaptığımız ziyarette Karimov'un anıt mezarına gittiğimizde ülkenin dört bir yanından akın akın gelip çiçek getirip, dualar okutan ve gözyaşı döken insanları gördük.

Şavkat Mirziyoyev Dönemi Özbekistan'ı

Aralık 2016'ya gelindiğinde ülkede başkanlık seçimleri yapılmıştır. Bu seçimlerin galibi 2003 yılından beri başbakanlık görevini yürüten Şavkat Mirziyoyev olmuştur. Başkanlık görevine gelmesiyle birlikte Mirziyoyev'in yaptığı ilk iş halkın şikâyetlerini dinlemek olmuştur. Öyle ki tüm devlet kurumlarında halkın kendi sorun ve şikâyetlerini dile getirebileceği "Halk Kabulhaneleri" kurulmuştur. "Cumhurbaşkanlığı Kabulhanesine" bir yıl boyunca 1 milyondan fazla şikâyet ve başvuru yapılırken, 2017 yılı "Halkla diyalog ve insan menfaatleri yılı" ilan edilmiştir.¹⁸

"Başkanlık görevine gelmesiyle birlikte Mirziyoyev'in yaptığı ilk iş halkın şikâyetlerini dinlemek olmuştur. Öyle ki tüm devlet kurumlarında halkın kendi sorun ve şikâyetlerini dile getirebileceği "Halk Kabulhaneleri" kurulmuştur."

Bundan sonra Mirziyoyev, Özbekistan'ı bir reform sürecine sokmaya başlamış, Karimov kültürünü de ezip geçmeden, hatta ona saygı çerçevesinde defalarca onun mezarını ziyaret edip bir anıt mezar haline getirerek onu sevenlerin de tepkisini almadan onun politikalarını tersine çevirmeye ve ülkeyi yeniden yapılandırma-

18 "Özbekistan'da ekonomik ve sosyal reformlar dönemi" <http://kabar.kg/tur/news/ozbekistanda-ekonomik-ve-sosyal-reformlar-donemi/> E. T. 02.02.2018

ya başlamıştır. Yazının başlığında belirttiğimiz değişim süreci Mirziyoyev ile başlamıştır. Yazının buradan sonraki kısmında Mirziyoyev'in yaptığı reformlardan bahsedilecektir. Mirziyoyev, Aralık 2016'dan bugüne kadar 15 aylık başkanlık döneminde ülkenin ekonomik, siyasi, bürokratik, hukuki ve toplumsal birçok alanında değişim ve gelişime sebep olan adımlar atmıştır.

Ekonomik Reformlar

Mirziyoyev, ülkeyi serbest piyasa ekonomisine dönüştürmek için adımlar atmış ve birçok ülke ile değeri yüksek anlaşmalar imzalamıştır. Bunlardan Çin ile 23 milyar dolar¹⁹, Rusya ile 16 milyar dolar²⁰, Güney Kore ile 9 milyar dolar²¹, Türkiye ile 3.5 milyar dolar²², ABD ile 2,8 milyar dolar²³, Kazakistan ile 1 milyar dolar²⁴, Afganistan ile 500 milyon dolar²⁵, Kırgızistan ile 200 milyon dolar²⁶ değerinde anlaşma imzalamıştır. Toplamda 56 milyar dolar değerindeki bu anlaşmaların toplam 56 milyar dolar

olan değeri 67.2 milyar dolar olan Özbekistan gayrisafi yurtiçi hasılasının (GSYİH)²⁷ yüzde 83.3'üne tekabül etmektedir. Bu muazzam bir gelişmedir. Öte yandan dövizde dalgalı kura geçilmesi yönünde karar alan Mirziyoyev, karaborsa ile resmi kuru eşitlemiş oldu. Zira daha önceleri sokakta dolar alım satımı yapan döviz simsarları vardı ve dolar karşılığında resmi kuru iki katı Özbek Sum'u vermekteydiler. Bu adım sonrasında Özbek Sum'u dolar karşısında yüzde 90 değer kaybetse de bazı şirketlere tanıyan resmi kurdan ucuza döviz satın alma imtiyazı iptal edildi. Böylelikle ulusal para birimi olan sum gerçek değerini buldu ve dış ticaretle uğraşan tüm şirketlere eşit imkânlar sağlanmıştır. İhracat yapan şirketlerin kazandığı döviz devlete satma zorunluluğu ortadan kaldırılmış ve ihracat işlemleri basitleştirilerek daha fazla üreticinin ihracat yapmasının önü açılmıştır. İthal edilen bitkisel yağ, şeker gibi bazı ürünlerin gümrük ve bandrol vergilerini en aza indiren Mirziyoyev, ülkede üretilmeyen ürünlerin zamlanmasını da önlemiştir. Ayrıca yabancı yatırımcılar için çevrimiçi sözleşme yolu açılırken, küçük işletmeler için Garanti Fonu oluşturularak bu işletmelerin kredi alımlarında kolaylıklar sağlanmıştır. Yine yabancı yatırımcılara vergi oranlarında artış yapılmaması yönünde taahhüt verilmiş ve sağlık sektörüne yönelik üretim yapan her türlü işletmeye, 2021'e kadar vergi indirimi getirilmiştir. Bunun yanı sıra ihracatçılara, gümrük müşavirliklerinde çevrimiçi olarak sözleşmelerini kayıt ettirme olanağı tanınmış ve tarım sektöründe kredi çekimi önündeki engeller kaldırılmıştır. Ayrıca Semerkant, Buhara, Fergana ve Harezm'de serbest ticaret ekonomi bölgesi kurulmuştur.²⁸

19 "Total Chinese investments into Uzbekistan to exceed US\$23bn" <https://www.uzdaily.com/articles-id-39373.htm> E.T. 02.02.2018

20 "Over 50 accords totaling US\$ 16 billion signed during Shavkat Mirziyoyev's visit to Russia" <http://tashkenttimes.uz/national/738-o> E.T. 02.02.2018

21 "South Korea and Uzbekistan sign \$9bn investment package" <http://www.eurasianbusinessbriefing.com/south-korea-uzbekistan-sign-9bn-investment-package/> E.T. 02.02.2018

22 "Turkey, Uzbekistan sign agreements for \$3.5B" <https://www.azernews.az/region/121186.html> E.T. 02.02.2018

23 "Uzbekistan, USA to implement projects for US\$2.8bn" <https://www.uzdaily.com/articles-id-19821.htm> E.T. 02.02.2018

24 "Companies of Uzbekistan and Kazakhstan to sign contracts for US\$1bn" <https://www.uzdaily.com/articles-id-38793.htm> E.T. 02.02.2018

25 "Uzbekistan, Afghanistan agree to co-operate 'in all spheres'" http://central.asia-news.com/en_GB/articles/cnmi_ca/features/2017/12/05/feature-02 E.T. 02.02.2018

26 "Uzbekistan, Kyrgyzstan sign contracts worth \$200 million" <https://en.trend.az/business/economy/2804770.html> E.T. 02.02.2018

27 <https://data.worldbank.org/country/uzbekistan> E.T. 02.02.2018

28 "2017: Özbekistan'da reform yılı"

Ağırlıklı olarak üretilen pamuk ve buğdayın yanı sıra meyve ve sebzeye de ağırlık verilmesini için çalışarak tarım sektöründe çeşitlilik sağlamıştır. Daha önce sadece pamuk ve buğday yetiştiren çiftçilerin meyve ve sebze yetiştirmesine tanınan imkân sonucunda Özbekistan, en fazla meyve ve sebze ihraç eden ülkeler arasında yer aldı.²⁹

Mirziyoyev, inanç ve kültür turizminin geliştirilmesi için UNESCO Dünya Mirası Listesine dâhil edilen Semerkant, Buhara, Hive ve Şehrisebz gibi tarihi şehirlerde turizm bölgelerinin oluşturulmasını ve çok sayıda otel inşaatını öngören turizmi geliştirme programını uygulamaya koymuştur. Bu konuda sorumluluğu üstlenmesi için Turizmi Geliştirme Devlet Komitesi kurulmuştur. Yıllık ortalama 2 milyon turist ziyaret ettiği Özbekistan'a daha fazla ziyaretçinin gelmesi amacıyla 34 ülkeye vize uygulamasını kaldırmış ve 39 ülkeye de vize uygulamasında kolaylık sağlanması için düzenleme yapılmıştır.³⁰ Ayrıca çok yüksek olan Özbekistan'a ulaşım maliyetlerini düşürmek amacıyla ülkedeki havaalanlarının işletme hakkı Özbekistan Hava Yolları'ndan alınıp Uluslararası Havaalanı İşletmeciliği'ne devredilerek düşük maliyetli havayolu şirketlerinin ülkeye sefer düzenlemesi sağlanmak istenmiştir.³¹

<http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/quot-2017-ozbekistanda-reform-yili-quot/163764/> E.T. 02.02.2018

29 "Özbekistan'da ekonomik ve sosyal reformlar dönemi"

<http://kabar.kg/tur/news/ozbekistanda-ekonomik-ve-sosyal-reformlar-donemi/> E.T. 02.02.2018

30 "Uzbekistan Introduces Visa-Free Travel For 27 Countries"

<https://www.rferl.org/a/uzbekistan-visa-free-travel/28159617.html> E.T. 02.02.2018 E.T. 02.02.2018

Ayrıca bkz. "Uzbekistan introduces a visa-free regime for citizens of seven countries" <https://www.uzdaily.com/articles-id-42595.htm> E.T. 03.02.2018

31 "Özbekistan, düşük maliyetli havayolu şirketlerine kapı açıyor" http://ozbekistanhaber.com/124/EKONOM/uzbekistan_dk_maliyetli_havayolu_irketlerine_kap_ayor.html

Siyasi ve Sosyal Reformlar

2002'den beri ilk defa Birleşmiş Milletler Özel Raportörünü incelemelerde bulunmak üzere ülkeye davet ederek, şeffaflık ve açıklık politikasında önemli ilerleme sağladı. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyinin Din ve İnanç Özgürlüğü Özel Raportörleri, Taşkent, Fergana, Buhara ve Nukus şehirlerinde incelemelerde bulunmuş ve insan hakları savunucularıyla bir araya gelmiştir. Hükümetin bu girişimi sonucunda, "Caslık" cezaevinin kapısı uzun bir aradan sonra ilk defa BM Özel Raportörüne açılırken, raportöre cezaevindeki mahkumlarla baş başa görüşmesine izin verildi.³²

Öte yandan Özbekistan Sağlık Bakanlığı bünyesinde İlaç Endüstrisi Gelişim Ajansı'nın kurulması yönünde karar alınmıştır. İlaçların fiyatlandırılması konusundaki mekanizmaların iyileştirilmesi ve ilaç şirketlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde üretim yapabilmeleri adına çeşitli düzenlemeler yapılması planlanmaktadır. Bu ajansın, ülkede ilaç endüstrisinin sürdürülebilir gelişimini sağlamak için bir strateji geliştirerek, bu stratejinin uygulamaya sokulmasından sorumlu olması planlanmaktadır. Ayrıca ajans, özel sektör-kamu iş birliğinin sağlanması, ilaç şirketleri ve organizasyonları için ortak faaliyetler geliştirilmesi, halk sağlığı kurumlarına ilaç, medikal donanım ve ürün temini noktasında çeşitli programlar ortaya konulması gibi diğer konularda da tam yetkili olacaktır.³³ Tüm bunların neticesinde Özbekistan, daha önce ücretli olan

E.T. 03.02.2018

32 "Özbekistan'da ekonomik ve sosyal reformlar dönemi" <http://kabar.kg/tur/news/ozbekistanda-ekonomik-ve-sosyal-reformlar-donemi/> E.T. 02.02.2018

33 "Özbekistan'dan, yerli ilaç endüstrisinin gelişimi için büyük adım" <http://qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/uzbekistan-dan-yerli-ilac-endustrisinin-gelisimi-icin-buyuk-adim/161587/> E.T. 02.02.2018

hastanede tedavi olmanın, ilaçların hastalara sağlık sigortası kapsamında ücretsiz verilmesini kararlaştırmıştır.

Dini ve Kültürel Alanda Yapılan Reformlar

Mirziyoyev döneminde ibadet özgürlüğüne önem verilmiş ve hatta teşvik edilmiştir. Bu kapsamda kadınların ve 18 yaşından küçük çocukların en azından fiilen camiye girmesi serbest olmuştur. Bu konuda sıkı bir kontrol yoktur eskisi gibi. Öte yandan Kur'an öğrenimi için kurs merkezleri açılmıştır. Daha önce yasak olan ezanın kamuya açık bir şekilde hoparlörden okunması serbest olmuştur.³⁴ Başörtüsü serbestisi ile ilgili de çalışmalar yürütülmektedir. Bu konuda birtakım tartışmalar yapılmaktadır. 2017 Ağustos ayında Dini İşler Komitesi başörtünün dini bir kıyafet olmadığını ileri sürmüştü.³⁵ Oysa Mirziyoyev, Özbek gençlerine İslam dinini öğretme ve gençleri türlü bozguncu amaçlardan uzaklaştırmayı vurgularken bazı yerel idareciler Özbekistan istikrarına tehdit gerekçesiyle başörtüsü yasağını devam ettirmektedir. Örneğin bugünlerde Fergana'ya bağlı Margilan'da bir lisedeki olay üzerinden başörtüsü tartışılıyor. 10. sınıf öğrencisi başörtülü bir kızın okul müdürünün yaptığı saygısızlık, hakaret ve aşağılama halkın tepkisini çekmiştir.³⁶ Bu olay dahi hala Kerimov döneminden kalıntıların olduğunu göstermektedir. Bu yüzden Mirziyoyev'in inanç özgürlüğü konusunda ileriki zamanlarda daha kapsamlı adımlar atması bekleniyor.

³⁴ "Özbekistan'da hoparlör ile ezan okunmaya başladı" <http://aa.com.tr/tr/dunya/ozbekistanda-hoparlor-ile-ezan-okunmaya-basladi-959126> E.T. 02.02.2018

³⁵ "Din ishlari qo'mitasi: "Ro'mol - diniy libos emas" <http://kun.uz/uz/news/2017/08/16/din-islari-kumitasi-rumol-dinij-libos-emas> E.T. 02.02.2018

³⁶ "Диний либос" да мактабга келсам, ҳожатхона тозалашга тайёрман" <http://www.bbc.com/uzbek/uzbekistan-42963750> E.T. 02.02.2018

Radikal İslami hareketlerle ilişkisi oldukları gerekçesiyle güvenlik birimlerince hazırlanan listeye alınan 16 bin kişi, Mirziyoyev'in talimatıyla «kara listeden» çıkartılırken, listeden çıkartılan 10 bine yakın kişiye istihdam sağlanmıştır. Söz konusu şahısların belirli aralıklarla ikamet ettikleri yerdeki polis karakoluna giderek yoklamadan geçmelerine ilişkin kural da iptal edilmiştir.³⁷

Bürokratik Alanda Yapılan Reformlar

Özbekistan'da 2018 yılının arifesinde büyük bir tasfiye kampanyası başlatılmıştır. Geçtiğimiz günlerde Mirziyoyev'in 4 saatlik reform nutkundan sonra devletin önemli kademelerinde tutuklamalar ve tasfiyeler yaşandı. Özellikle Kerimov döneminden kalan ve onun geleneğini destekleyen politikacılar hedefe konulmuştur. Bu kapsamda Mirziyoyev'in vatana ihanetle suçladığı eski İçişleri Bakanı Ethem Ahmetbayev ev hapsi ile cezalandırılmıştır. Halihazırdaki İçişleri Bakanı Pulat Babacanov emniyet güçlerine dair bir rapor yayınlamıştır. Rapora göre 2017 yılında 201 polisin suç işlediği 7,500 polisin ise disiplin dışı hareketlerde bulunduğu belirtilmiştir. Babacanov, Özbekistan'da polisin rüşvet, yolsuzluk gibi önemli sorunları olduğunu itiraf etmiştir.³⁸ Bu husus Sovyet dönemi ve daha sonrasındaki Kerimov döneminden beri devam etmekteydi. Öte yandan Maliye Bakanlığı'nda da tasfiyeler başlamıştır. Bu kapsamda 500'ün üzerindeki bürokratin işine son verilmiştir. Ahlaki davranmayan ve beceriksiz kişiler işten çıkartılmıştır.

³⁷ "Özbekistan'da 16 bin kişi daha kara listeden çıkarıldı" <http://qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/ozbekistan-da-16-bin-kisi-daha-kara-listeden-cikarildi/158909/> E.T. 02.02.2018

³⁸ "Özbekistan'da Kerimov destekçisi bürokratlar tutuklanıyor." <http://qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/ozbekistan-da-kerimov-destekcisi-burokratlar-tutuklaniyor/163712/> E.T. 02.02.2018

Aralık 2017’de Taşkent Defterdarlığı müdürü ve üç yardımcısı görevden alınmasıyla başlayan süreçte aralarında 23 şehir ve bölge müdürünün de olduğu 273 defterdarlık çalışanı görevden alınmıştır. Ayrıca Hazine Müsteşarlığı’nda 12 müdürün de dâhil olduğu 65 çalışan, Maaş Fonu Kurulu’ndaki bir başkan ile 100 çalışan, Mali Denetim Birimlerinde de 4 müdür ile beraber 100 çalışan görevden alınmıştır. Toplamda Maliye Bakanlığı’nın emri ile 562 yüksek ve orta derecedeki bürokrat görevlerinden alınmıştır.³⁹

Tüm bu tasfiyelerin İslam Kerimov döneminden kalma eski bürokratik ortamın yıkılması için yapıldığı belirtilmektedir. Zira Mirziyoyev 2017 yılında yaptığı konuşmalarda Özbek bürokrasisini ve yargı kollarını birçok kez eleştirmiştir. Son olarak yaptığı konuşmada «halk hükümet için değil, hükümet halk için çalışır» diyerek bürokraside istediği zihniyet değişikliğini vurgulamıştır.⁴⁰

Bu arada tasfiye süreçlerinden en önemlisi vuku bulmuştur. 1995 yılından beri Özbekistan Milli Güvenlik Servisi’nin (Milliy Xavfsizlik Xizmati) (SNB) başkanlığını yürüten Rustam İnoyatov görevden alınmıştır. Onun yerine Başsavcı İhtiyor Abdullayev SNB’nin başına getirilmiştir.⁴¹ İnoyatov, Kerimov’dan sonraki dönemde ülkede liderlik pozisyonuna gelmede

Mirziyoyev’in en büyük rakibi olarak görülüyordu. Mirziyoyev’e göre, statüko yanlısı olan İnoyatov 2017 yılı sonunda Mirziyoyev’in 4 saatlik ulusa seslenişinde de hedef gösterilmişti. Yaptığı konuşmada SNB’nin reforma gitmesi gerektiğini vurgulayarak, «Özbekistan Milli Güvenlik Servisi reforme edilmelidir. Milli güvenlik konusu birçok vatandaşımız aleyhine gereksizce manipüle edildi. Sistem eski bir zihniyetle idare ediliyor» demişti. Ayrıca Mirziyoyev diplomatlar ile bir araya geldiği toplantıda büyükelçiliklerdeki duruma tepki göstermiştir. Mirziyoyev «Bütün diplomatlar şunu dikkate almalıdır; Her bir kişi konumu ve diğer kurumlarla ilişkisi ne olursa olsun yurtdışında elçiliklerimize tabi olmalıdır ve onların direktiflerini yerine getirmelidir. Elçiliklerimizde SNB’yi temsil eden görevliler de vardır. Ama artık yeter. Yarın hepsini geri çağıracağım. Büyükelçiler ve konsoloslar Cumhurbaşkanı’nın temsilcileridir. Onların üzerinde başka bir irade olamaz» demiştir.

Bu adımın Mirziyoyev ve İnoyatov arasındaki hesaplaşmanın son boyutu olduğu belirtiliyor. Zira Mirziyoyev’in göreve geldiği günden itibaren SNB ve İnoyatov ile gizli bir mücadelesi olduğu iddia edilmekteydi. Zira Karimov sonrasında Taşkent elitleri içerisindeki en önemli iki isim olan Mirziyoyev ve İnoyatov arasında reformist - muhafazakâr ayrımı olduğu biliniyordu. SNB’nin, ülkedeki reform havası devam ederken birkaç gazeteciyi ve siyasi aktivisti tutuklayarak reformlardan rahatsız olduğu mesajını vermesiyle bu durum iyice ayyuka çıkmıştır. Zira bu tutuklamaların amacının Mirziyoyev’e gözdağı vermek olduğu belirtilmişti.⁴²

39 “Расмий: Молия вазирлиги тизимидан 500 дан ортик ходим ишдан бўшатилян” <http://dia.uz/uz/yan-giliklar/ozbekiston/2017/12/27/rasmiy-moliya-vazirligi-tizimidan-500-dan-ortiq-xodim-ishdan-boshatilgan> E.T. 02.02.2018

40 “Shavkat Mirziyoyev: Xalq davlat organlariga emas, davlat organlari xalqimizga xizmat qiladigan vaqt keldi” <https://daryo.uz/2016/10/22/shavkat-mirziyoyev-xalq-davlat-organlariga-emas-davlat-organlari-xalqimizga-xizmat-qiladigan-vaqt-keldi/> E.T. 02.02.2018

41 “Uzbekistan reforms: President Mirziyoyev sacks security chief” <http://www.bbc.com/news/world-asia-42887336> E.T. 02.02.2018

42 “Özbekistan istihbarat krizi! Gerilimin ardında hesaplaşma mı var?” <https://www.timeturk.com/ozbekistan-istihbarat-krizi-gerilimin-ardinda-hesaplasma-mi-var/haber-830123>

BBC'deyayımlanan ilgili haberde, Mirziyoyev'in Rusya'nın Özbek asıllı milyarderleri Alisher Usmanov ile Iskander Mahmudov'un desteğiyle İnoyatov'u görevden aldığı iddia edilmiştir. BBC İnoyatov'un, Karimov'dan sonra devlet görevini en çok sürdüren güçlü bir oyuncu olarak "devlet içinde devlet kurduğunu" aktarmıştır. Haberde İnoyatov'a ilk darbeyi SNB'nin kontrol ettiği kara döviz borsalarını yok etmekle vuran Mirziyoyev'in, Rus oligarkların desteğiyle İnoyatov'u görevden uzaklaştırdığı ve Özbek ekonomisine yabancı sermayenin yatırım yapması için uygun iklim oluşturma çabasında olduğu belirtilmiştir.⁴³ Ancak burada şu hususu belirtmek gerekir ki Usmanov, Putin'e yakınlığıyla bilinen Rusya'daki oligarklardan biridir. Bu açıdan bakıldığında Kerimov dönemi kadroların tasfiyesinde Rusya'nın da etkisi vardır. Zira statükocu İnoyatov'un tasfiyesi ile Rusya, reform dönemindeki Özbekistan'da yeni imtiyazlar elde edebilecektir. Burada şunu diyebiliriz ki Rusya, Kerimov sonrası dönemde Özbekistan'ı tamamen kendi haline bırakmamıştır.

Dış Politikada Atılan Adımlar

2017 yılında Mirziyoyev geçmiş dönemde Özbekistan'ın yaşadığı kapalı ve yalnız durumu değiştirme yönünde kararlılığını göstermiştir. Özbekistan'ın "double-landlocked" (iki kere denize kapalı ülke) olarak ekonomisini geliştirmesi için komşu ve bölge ülkeleri ile yakın diplomasi kurması gerektiğini vurgulamıştır. Zira Özbekistan'ın Orta Asya'da, özellikle Kırgızistan ve Tacikistan ile etnisite, sınır ve su

yolları ile ilgili sorunları vardı. İki ülkede bulunan Özbek azınlığa yönelik uygulamalar tepki çekmekteydi. Ayrıca her iki ülkenin Özbekistan'ın su kaynakları üzerine hidroelektrik santrali (HES) yapma isteği Kerimov döneminde "savaş sebebi" olarak değerlendirilmiştir.⁴⁴ Ancak Mirziyoyev ise, bu iki ülke ile yaşanan bu sorunları çözmek için adımlar atmıştır. Bu kapsamda Kırgızistan'da Almazbek Atambayev ile görüşerek tarihi anlaşmalara imza atan Mirziyoyev, iki ülke arasındaki 25 yıllık sınır problemlerini çözmüştür. Kırgız-Özbek sınırları açılmış ve her iki ülkedeki akrabalar birbirine kavuşmuştur. Ayrıca Kırgızistan ile HES projelerinde ortak hareket etme kararı alınmıştır.⁴⁵ Tacikistan'ın Rogun Barajı adlı HES projesine de yeşil ışık yakılarak bu ülke olan gerginliğin de çözülmesi yönünde adımlar atılmıştır. Bu kapsamda 2018 yılında Özbekistan, Tacikistan'dan 1.9 milyar kw elektrik satın almak için bu ülke ile anlaşmıştır.⁴⁶ Bu adımlar gösteriyor ki Özbekistan, komşularıyla sıfır sorun politikası yürütme eğilimindedir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Özbekistan ziyaretinde Mirziyoyev, iki ülke arasında 1990'lı yıllarda yaşanan gerilimleri geride bırakma mesajı vermiştir.⁴⁷ Ayrıca bu ziyarete karşılık olarak 20 yıl aradan sonra bir

⁴⁴ "2017: Özbekistan'da reform yılı"

<http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/quot-2017-ozbekistan-da-reform-yili-quot/163764/> E.T. 02.02.2018

⁴⁵ "Mirziyoyev, "Kırgızistan ve Özbekistan Kambar-Ata HES'ini birlikte inşa edecek" <http://kabar.kg/tur/news/mirziyoyev-k-rg-zistan-ve-ozbekistan-kambar-ata-hesini-birlikte-in-a-edecek/> E.T. 02.02.2018

⁴⁶ "Özbekistan, Tacikistan'dan elektrik ithal edecek" <http://qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/ozbekistan-tacikistan-dan-elektrik-ithal-edecek/166277/> E.T. 18.02.2018

⁴⁷ Özge Nur Ögütçü, "T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Özbekistan Ziyareti", <http://avim.org.tr/Blog/T-C-CUMHURBASKANI-RECEP-TAYYIP-ERDOGAN-IN-OZBEKISTAN-ZIYARETI> E.T.02.02.2018

E.T. 02.02.2018

⁴³ "Özbekistan'daki köklü değişimler neyi ifade ediyor?"

<http://www.kazakistan.kz/ozbekistandaki-koklu-degisimler-neyi-ifade-ediyor/> E.T. 02.02.2018

Özbekistan Cumhurbaşkanı yani Mirziyoyev, Ekim 2017’de Türkiye’ye gelmiştir. Yukarıda bahsedildiği üzere Özbekistan ile birçok alanda iş birliği anlaşması yapılmıştır. Türk Keneşi’nde (Türk Konseyi) bulunmayan Özbekistan’ın yakın zamanda bu organizasyona da katılması beklenmektedir. Zira Özbekistan Ekonomi Bakan Yardımcısı Sunatulla Bekenov ev sahibi Türkiye’nin davetine icabetle Türk Konseyi’nin Kasım 2017’deki toplantısına katılmıştır.⁴⁸ Bu husus soydaş ülkelerin kültürel bağlarını güçlendirmede ve aralarındaki ticari ilişkilerin gelişmesinde önemli rol oynayacaktır.

“ Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Özbekistan ziyaretinde Mirziyoyev, iki ülke arasında 1990’lı yıllarda yaşanan gerilimleri geride bırakma mesajı vermiştir. ”

Kerimov döneminde terör ile mücadele iddiası ile binlerce kişinin öldürüldüğü 2005 yılındaki Andican Olayları sonrasında Batı devletleri Özbekistan’a büyük tepki göstermiştir. 2001’deki Afganistan savaşının başında Batı ile iyi ilişkiler kuran ve hatta Özbekistan’daki Hanabad askeri üssünü ABD’ye tahsis eden Kerimov yönetimi, bu olaydan sonra Batı’nın kendisine gösterdiği tepki sebebiyle Batı ile tüm ilişkilerini koparmıştı. Batılı ülkeler ve insan hakları kuruluşları, Özbekistan’ı yoğun olarak siyasi tutuklular, basın özgürlüğünün engellenmesi ve anti demokratik uygulamalar nedeniyle hedef olarak gösteriyordu. Ancak Mirziyoyev döneminde hayata

48 “Türk Konseyi Ekonomiden Sorumlu Bakanları 7. Toplantısı 30 Kasım 2017 tarihinde İstanbul’da düzenlenmiştir.”, <http://www.turkkon.org/tr-TR/turk-konseyi-ekonomiden-sorumlu-bakanlari-7-toplantisi-30-kasim-2017-tarihinde-istanbul%E2%80%99da-duzenlenmistir/3/54/54/4406> E.T.02.02.2018

geçirilen reformlar kapsamında Özbekistan, Batılı ülkelerle yeniden yakınlaşmaya başlamıştır. Mirziyoyev, ABD’de Devlet Başkanı Donald Trump ile görüşmüş ve ABD’de yaşanan terör saldırısında failin Özbek kökenli olması sonrası ABD’li yetkililer ile her türlü işbirliğine hazır oldukları mesajını vermiştir.⁴⁹ Ayrıca ABD’nin Orta Asya Ticaret Temsilcisi Mark Linscott başkanlığında bir heyet Özbekistan Dış Ticaret Bakanlığı ile Aralık 2017’de bir araya gelmiştir. Yapılan toplantıda taraflar Özbekistan’ın Dünya Ticaret Örgütü’ne (DTÖ) katılımı hakkında görüşmüş ve ABD heyeti, Özbekistan’ın DTÖ’ye katılımı noktasında yaşanan teknik problemlerin çözümüne yardımcı olacağını belirtmiştir. Ayrıca Özbekistan’ın ABD’deki gümrük tarifeleri ve patent hakları kanunu düzenlenmelerine uyumu hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.⁵⁰

BBC’nin Özbekistan servisini ülkeye yeniden davet eden Mirziyoyev, Uluslararası İnsan Hakları İzleme Örgütü’nü Taşkent’te ağırlayarak ortak çalışma sözü vermiştir. Özellikle tutuklu siyasiler ile gazetecilerin ardı ardına serbest bırakılması sonrası Batılı ülkeler ile Özbekistan arasındaki yakınlaşma artmıştır. AB ülkeleri ile de AB Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Federica Mogherini’nin Orta Asya ziyaretinde imzalanan iş birliği anlaşmaları ile ticaretin ve diplomatik iş birliğinin artırılması hedeflenmiştir.⁵¹

49“New York saldırısının kimliği belli oldu” <https://tr.sputniknews.com/abd/201711011030828811-new-york-saldirgan-kimlik-belli-oldu/> E.T.02.02.2018

50 “ABD, Özbekistan’ın Dünya Ticaret Örgütü’ne katılımına yardımcı olacak”, <http://qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/abd-ozbekistan-in-dunya-ticaret-orgutu-ne-katilimina-yardimci-olacak/163272/> E.T. 02.02.2018

51 “2017: Özbekistan’da reform yılı” <http://qha.com.ua/tr/analiz-haber/quot-2017-ozbekistanda-reform-yili-quot/163764/> E.T. 02.02.2018

Sonuç

27 yaşındaki bağımsız Özbekistan'da madalyonun iki yüzünü gördüğümüz bu yazıda İslam Karimov döneminde 25 yılda yapılmayan reformların 15 ay gibi kısa bir sürede yapıldığını görmekteyiz. Dışa kapalı bir dikta rejiminden dünyaya ve halkına açılan yeni bir Özbekistan'ı kimi zaman ülkeyi ziyaret ederek kimi zaman eşimizden dostumuzdan dinleyerek ve çoğunlukla yerli yabancı medyayı takip ederek izlediğimiz bugünlerde Özbek halkının gözlerinde geleceğe dair umutlu bakışları görebilmekteyiz. Öyle ki muhalif ERK Partisi'nin lideri Muhammed Salih dahi Mirziyoyev'in göreve geldiği ilk aylarda yaptığı bir röportajında «Bence Şavkat Mirziyoyev son üç dört ay sırasında liberal adımlar atmaya başladı. Özellikle iktisadi alanda. Lakin bu adımların hem siyasi alanda hem de toplumsal demokratikleşme meselesinde atılmaları da gerek. Bu iktisadi alandan da mühim. Kerimov'a bu barede 25 yıl anlattık. O kendi bildiğini okudu. Mirziyoyev bu hataları yapmayacak diye umuyoruz. Bu hatalara karşı siyaset yürütmesi gerek. Liberalleşme sadece iktisadi alanda olmaz. Siyasette de toplumda da gereklidir.» demiştir. Bu sözler Özbek halkına cesaret vermektedir. Bu sebeple artık Özbek halkı sosyal medyada ve diğer birçok mecrada yavaş yavaş ifade özgürlüğünü kullanmaya başlamış ve devlet meseleleri hakkında fikir beyan etmeye başlamıştır. Muhaliflerin bile umutlandığı yeni Özbekistan'dan biz de umutluyuz. Hala birçok yapılması gereken reform var. Bu reformların ileriki zamanlarda gerçekleştirileceğini beklemekteyiz.

BİLGESAM Hakkında

BİLGESAM, Türkiye'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olarak BİLGESAM; Türkiye'deki saygın akademisyenler, emekli generaller ve diplomatların katkıları ile çalışmalarını yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası gündemi yakından takip eden BİLGESAM, araştırmalarını Türkiye'nin milli problemleri, dış politika ve güvenlik stratejileri, komşu ülkelerle ilişkiler ve gelişmeler üzerine yoğunlaştırmaktadır. BİLGESAM, Türkiye'de kamuoyuna ve karar alıcılara yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki gelişmelere ilişkin siyasal seçenek ve tavsiyeler sunmaktadır.

Yazar Hakkında

1989 yılında Erzurum Pasinler'de doğan yazar Lisans eğitimini 2006 yılında Kırıkkale Üniversitesi'nde başladığı Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamladı. 2012'de Yüksek Lisansına Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde başladığı sırada Uluslararası Stratejik Bakış Enstitüsü'nde (USBED) analist olarak yazılar yazmaktaydı. Bu dönem içerisinde Erasmus Student Exchange Program kapsamında İtalya'nın Cenova kentindeki Università degli Studi di Genova'da Siyaset Bilimi bölümünde eğitim almıştır. 2016 Eylül ve Aralık aylarında Özbekistan'a yaptığı ziyaretlerde devlet başkanı İslam Karimov'un ölümü ve sonrası yapılan seçimleri ve bölge halkının yaşamını incelemiştir. 2017 yılında Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora eğitimine başlayan yazar aynı zamanda burada Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.